

Szentháromság ünnepe után 14. vasárnap

► Gal 5,16–24

Szüretidőben

Az ünnep jellege

Isten kegyelméből új tanévet kezdhethünk. Saját gyülekezetünkben ezen a vasárnapon fogjuk a tanévnyitó családi istentisztelet tartani, amelynek központi témája a Lélek gyümölcse lesz. A hét igéi hálaadásra (Zsolt 103,2) és az Isten iránti bizalomra hívnak minket (Zsolt 84,12–13), ami szintén jó kiindulópont a tanévkezdéshez.

Az egyházi esztendő szerint a Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok második felében vagyunk. *Az egyházi év útmutatása* című művé-

ben Jánossy Lajos felhívja a figyelmünket arra, amit a levélbeli igénk is megfogalmaz: az ó- és a Krisztusban megszabadított új ember tusakodása a hit próbája. „Mindez harc, küzdelem és szenvedés között megy végbe a Krisztus-test tagjainak még az ó- és az új ember tusakodását, összeütöközéseit mutató életében.” (JÁNOSY 1944, 52. o.)

Az oltár előtti igék közül az evangéliumi rész a hálaadásra irányítja a figyelmünket a tíz lépés történetén keresztül (Lk 17,11–19). Fontos kiemelni, hogy Jézus mind a tíz bajbajutotton segít, de csak egy jön vissza, hogy megköszönje, hogy

hálát adjon. Jézus válasza erre: „...menj el, a hited megtartott téged” –, rámutatva arra, hogy a testi állapotnál, fizikai jólétnél is van fontosabb. Nem elég meggyógyulni, hinni is kell, mert az a legfontosabb megtartóerő. Az ószövetségi igeszakasz pedig Jákób történetén keresztül mutatja be, hogy mennyire fontos Isten jelenlétének a megtapasztalhatósága a hitünk útján. Az Úr kijelenti Jákóbnak, hogy visszahozza arra a földre, amelyet az ígélet szerint a nagyapjának adott (1Móz 28,10–22).

Intéstől a gyümölcsöt termő életig. A Galata levél összefoglalása

Feltételezhető, hogy Pál apostol a Galata levelet úgynevezett „körlevélnek” szánta. Nagy valószínűséggel a harmadik missziói útján írhatta. Hangvétele szenvedélyes és személyes. Megjelenik benne a feddéstől a szeretetteljes aggodásig az érzelmek sokszínűsége. Mindezt pedig átjárja az evangélium öröme.

A levél megírása okaként a különböző tévtanítások megjelenését jelöli meg, vagy ahogyan az apostol írja, „más evangélium hirdetését”. Hogy pontosan mit jelent ez a másfajta evangélium, nem tudjuk, de a törvény és az evangélium közti különbségtételből sejthető. Mások a teológiai súlypontok az apostol és az egyéb igehirdetők között.

A levél központi üzenete a Krisztusban megismerhető szabadság, amely egyedül a hit általi megigazulás révén érhető el számunkra.

Testről és Lélekről

Fontos kiemelni, hogy három vasárnapon keresztül, a Szentháromság ünnepe utáni tizenharmadiktól a tizenötödik vasárnapig a Galata levélből származó, egymást követő igeszakaszok egy szép gondolati füzérre is felfűzhetők.

Textusunk a test cselekedeteiből származó intéssel kezdődik, míg végül eljut a Lélek gyümölcsének ajándékáig. A kijelölt igeszakasz sokféle irányt adhat nekünk, ebben az előkészítőben azonban a hangsúly a Lélek gyümölcisére fog kerülni.

Igeszakaszunk előzményéhez az is hozzátartozik, hogy Pál apostol a levélben személyesen vall megtéréséről. Éppen a személyes érintettség okán tud hitelesen beszélni arról, hogy miben különbözik a törvény betűjéhez ragaszkodó életmód a Krisztusban megismerhető szabadságtól. Pál apostol a test kifejezést sokkal inkább az Istennel szembe fordult, tőle elszakadt emberi természettel azonosítja, mintsem a materiális, biológiai létünkkel.

CSERHÁTI Sándor hangsúlyozza, hogy Pál számára a keresztény élet alapvető kérdése az, hogy milyen hatalom uralja az ember életét, a test (σάρξ) vagy a Lélek (πνεῦμα) (1982, 255. o.). A σάρξ nem pusztán a testiséget vagy az ember fizikai létét jelenti, hanem az Istentől elszakadt, bűnös állapotban lévő ember egészét annak minden következményével.

A 16. vers felszólítása: Πνεύματι περιπατεῖτε, vagyis „*Lélek szerint járjatok!*” A περιπατεῖτε jelen idejű imperativus, amely folyamatos életgyakorlatra utal: „...*éljetekek állandóan a Lélek vezetése alatt*”.

A következő ígélet nyelvtanilag különösen erős: οὐ μὴ τελέσητε – „*semmiképpen sem viszitek véghez*”. Az οὐ μὴ szerkezet a görög nyelv legerőteljesebb tagadása. Pál tehát azt mondja, hogy a Lélek uralma alatt a test nem válhat meghatározó tényezővé. Mi következhet ebből?

A test és a Lélek konfliktusa nem két egyenrangú princípium kozmikus harca, hanem a megkeresztelt ember belső vívódása. Ez a feszültség Luther *simul iustus et peccator* gondolatában is visszhangzik: a megtért hívő ember egyszerre igaz és bűnös. Vágyik Isten közelségébe, de nem tud megszabadulni bűnös mivoltától. Az apostol rámutat arra is, hogy a Krisztus által megszabadított embernek is kemény harcot kell folytatnia a test kívánságaival szemben (uo.).

A Lélek gyümölcseinek ízei

Részletes felsorolást olvashatunk arról, mi mindenben mutatkozhat meg a Lélek gyümölcse. Fontos hangsúlyozni, hogy nem „gyümölcsök”, hanem „a Lélek gyümölcse kifejezéssel találkozunk” (ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος). Ez az egyes szám arra mutat, hogy egységes életvitelről van szó, amelynek különböző megnyilvánulásai a szeretet, öröm, békesség, türelem, szívésség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás. Az apostol azt is kiemeli, hogy ilyenek ellen nincs törvény.

Szeretet: ἀγάπη. A Lélek gyümölcséként az első helyen áll. Cserhádi rámutat arra, hogy a szeretet nem egy erény a többi között, hanem az egész felsorolás összefoglalása. Az Istentől áradó ἀγάπη szeretet az alapja mindennek. Ez az alapja a krisztusi szabadságnak, annak, hogy nem a törvény határoz meg többé. Az ember szabadon élheti meg az istenkapcsolatát (CSERHÁTI 1982, 262. o.).

Öröm: χαρά. Jelenthet örvendezést, jókedvet és gyönyörködést is. Annak az ajándéka, amikor az ember gyönyörködni tud mindabban, ami körülöleli.

Béke: εἰρήνη. A görög kifejezés etimológiája bizonytalan, de szoros összefüggésben van a héber *salom* kifejezéssel. Értelmezhetjük az emberek közötti egyetértés eredményeként, de jelentheti azt az állapotot is, amikor minden a helyén van.

Türelem: μακροθυμία. Az emberek iránti türelem magában hordozza azt is, hogy elviseljük, elhordozzuk egymást. A türelmet értelmezhetjük állhatatosságként, kitartásként is.

Kedvesség: χρηστότης. Fordítható még jóságnak, szelídségnek, derekasságnak vagy jóindulatnak is. Érdemes megjegyezni, hogy a türelem és a kedvesség 2Kor 6,6-ban is együtt, egymás mellett állnak, utalva arra, hogy a kettő összekapcsolódik. Amikor a másikat el tudjuk türelemben hordozni, az a szelídség, a derekasság megnyilvánulása. Ez a jóság.

Jóság: ἀγαθωσύνη. Szintén fordítható derekasságnak is. Pál apostol másutt, a Római levélben azt írja: „*Meg vagyok győződve arról, hogy ti is telve vagytok jósággal.*” (Róm 15,14a) Ezzel arról biztosítja a Krisztusban hívő testvéreket, hogy bizalommal van irántuk. Képesek a jóságra, vagyis arra, hogy tudják egymást erősíteni, támogatni, tanítani. Az Efezusi levélben pedig arról ír, hogy a keresztyén embernek világosságban kell járnia, aminek látható jele (gyümölcse) a jóság, az igazságosság és az egyenesség (Ef 5,9).

Hit: πίστις. A hívő ember legalapvetőbb meghatározottsága az Istenbe vetett hite.

Szelídség: πραΰτης. A szelídlelkűség nem meghátrálást vagy gyengeséget feltételez, sokkal inkább a krízishelyzetekben megnyilvánuló fegyelmesség, higgadt, békés magatartást. Jézus azt mondja a boldogmondásokban, hogy boldogok azok, akik a szelídség birtokában vannak (Mt 5,5).

Önmegtartóztatás: ἐγκράτεια. Pál levelében az önmegtartóztatás alatt elsősorban a testi vágyak kordában tartását értjük. Ezzel zárja a Lélek gyümölcseinek megtapasztalhatóságát, mintegy keretet adva vagy még inkább visszautalva az igeszakasz elején található intésre, miszerint a hívő embert ne testi vágyak határozzák meg, hanem törekedjék a lélek vezetése alatt élni, jelen lenni a társadalomban. Nem pusztán önfegyelmet jelent ez, hanem a krisztusi szeretet továbbtükrözését is. Mindezeknek az alapja, hogy Krisztus elhordozta értünk a keresztet, megszabadítva bűneink terheitől. Ennek a felismerése arra ösztönöz, hogy igyekezzünk Istennek tetsző életet élni. A levél második fejezetében ezt így fogalmazza meg az apostol: „*Mert én meghaltam a törvény által a törvénynek, hogy Istennek éljek. Krisztussal együtt keresztre vagyon feszítve: többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem; azt az életet pedig, amelyet most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.*” (Gal 2,2)

Végül a 24. vers krisztológiai alapot ad az egész igeszakasznak: „...*akik pedig Krisztus Jézuséi, megfeszítették a testet.*” Az aoristos alak

(ἐσταύρωσαν) egyszeri, döntő eseményre utal: a Krisztussal való azonosulásra. A kereszteni etika tehát a keresztésben kapott új élet kibontakozása.

A kereszteni élet nem elsősorban szabályok megtartása, hanem annak a kérdése, hogy ki formálja az embert. A Lélek gyümölcse ajándék. Olyan ajándék, amely láthatóan átalakítja a személyes és közösségi életet. Pál így a szabadság és a megszentelődés kapcsolatát mutatja meg: a Krisztusban szabad ember a Lélek által új emberré lesz.

Igehirdetési vázlat

- Közeleg a szüret.
- Test vagy Lélek szerinti élet? Mi a hívő kereszteni ember mozgatórugója? Mi az, amittől boldog, kiteljesedett lesz az élete? Gyakran igyekszünk a testi vágyainknak eleget tenni, és megnyugszunk abban a tudatban, hogy mi minden tőlünk telhetőt megtettünk. Mi a helyzet a Lélek kiteljesedésével, az Istenre figyelő, szemlélődő, megelégedett hálaadással? Mitől lesz igazán boldog az ember? A kérdés párhuzamba állítható az újszövetségi lekióval is. Jézus észrevette a tíz leprás szenvedését, fizikai szükségletét. De csak egy jött vissza, hogy hálát adjon Istennek. Jézus rajta keresztül mutatja meg, hogy a fizikai meghatározottságon túl mennyire fontos a hit.
- Milyen termést terem az életed? Az apostol részletesen ír arról, hogy mit terem a test szerinti, és mit a Lélek szerinti élet.
- A Lélek gyümölcének ízei (szeretet, jószág, hűség...).
- Egyedül Jézus Krisztuson keresztül válhat gyümölcsözővé az életünk.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

Kötelező: Lk 17,11–19, A tíz leprás meggyógyítása

Fakultatív: 1Móz 28,10–22, Jákób álma és fogadalma

Énekek

EÉ 225: *Támadj fel új életre már*

EÉ 461: *Ó, Jézus, amikor sokan*

Illusztráció

Reményik Sándor: *Békesség Istentől* (részlet)

Nincs nyugalom, nincs nyugalom, – a szív,
Amíg ver, mindörökre nyugtalan.
De mindörökké nyughatatlanul,
Istentől mégis Békessége van.
Nyugalma nincs, de Békessége van.
Békesség Istentől.

Nincs nyugalom, nincs nyugalom, – vihar,
Örök hullámozás a víz felszíne.
De lent a mélyben háborítatlanul
Pihen a tenger s az ember szíve,
Hadd hullámozzék a víz felszíne.
Békesség Istentől.

Nincs nyugalom, nincs nyugalom, – s ez a
Nyugtalanság, mint a járvány, ragad.
Te sugarazd szét békességedet
És szóval, kézfogással másnak add.
Az Isten Békessége is ragad.
Békesség Istentől.

Felhasznált irodalom

CSERHÁTI Sándor 1982. *A galáciabeliekhez írt levél*.
Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.

JÁNOSSY Lajos 1944. *Az egyházi év útmutatása*.
Mágnkiadás, Sopron.

VARGA Zsigmond 1996. *Görög–magyar szótár az Újszövetség irataihoz*. Kálvin Kiadó, Budapest.

■ PABLÉNYI EDINA